

1. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В БОРОТБІ З ЕКОНОМІЧНИМИ ЗЛОЧИНАМИ

В. ЗЕЛЕНЕЦЬКИЙ, проф. заст. директора
з наукової роботи НДІВПЗ

ПОНЯТТЯ НАУКОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ, НЕОБХІДНОГО ДЛЯ РОЗРОБКИ НАУКОВО-ПРИКЛАДНИХ ПРОГРАМ ВИКОРИСТАННЯ ДОСЯГНЕНЬ НАУКИ І ТЕХНІКИ У БОРОТБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

Наукове дослідження одержує своє зовнішнє відображення у тому кінцевому результаті, до досягнення якого прагне досліджувач. Один науковий результат, який є результатом конкретного дослідження, відрізняється від іншого так, як відрізняються один від одного відповідні наукові дослідження. Відмінності ці можуть бути істотними і неістотними, хоча при означених умовах результати двох досліджень можуть за своєю якісною визначеністю оцінюватися як тотожні. Відмінності наукового результату можуть обумовлюватися видом наукового дослідження. Більш того, за якісною визначеністю наукового результату можна говорити про цінність самого наукового дослідження.

У плані розглянутих тут проблем характеристику науково-дослідницького результату доцільно проводити з урахуванням специфіки розробки науково-прикладних програм використання досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю. Це дозволить підійти диференційовано не лише до характеристики наукових результатів теорії, а й до вирішення питання про способи його впровадження у практику боротьби зі злочинністю. Тому можна стверджувати: якщо мається наукове дослідження, то повинен бути і відповідний йому науковий результат. Але, по-перше, не кожне дослідження є науковим, а отже, і не кожний результат може бути розглянутий як науковий. По-друге, є дослідження, які завершуються безрезультатно або призводять до одержання таких даних, науковий характер яких викликає цілком обґрунтовані сумніви. Тому у зв'язку з цим виникає необхідність відмежування посправжньому наукового результату від ненаукового і визначення на цій підставі соціальної цінності того, що було досягнуто внаслідок конкретного дослідження. Досягнення такої мети можливі лише з урахуванням критеріїв визначення науковості виконаного дослідження і з'ясування якісної визначеності підсумкового наукового результату. Так виникає необхідність розгляду питання про ознаки дійсно наукового дослідження та про вимоги, що ставляться до наукового результату, який підлягає впровадженню у практику боротьби зі злочинністю.

Які 'ж ці вимоги?

При відповіді на це питання слід виходити з того, що за основу кожного науково-дослідницького процесу приймаються знання, без яких неможливе досягнення достовірного наукового результату. З цієї точки зору до наукового результату повинні ставитися передусім вимоги гносеологічного характеру. Унікальність сфери боротьби зі злочинністю, у якій наведені результати повинні застосовуватися, урегульованість даного виду діяльності цілісною системою соціальних норм передбачають необхідність відповідності наукових результатів, які були одержані, вимогам права, етики, праксіології та соціальної психології. У подальшому відмітимо, що суспільству небайдужі також економічні характеристики результатів наукової діяльності, бо ефективність боротьби зі злочинністю прямо залежить від соціально-економічних можливостей суспільства.

Таким чином, до результатів наукового дослідження повинні ставитися вимоги гносеологічні, правові, економічні, етичні, праксеологічні та соціально-психологічні.

Не буду розкривати сутності кожної з названих потреб, тому що це займе багато часу. Зупинюсь лише на характеристичі форм їх наукового та практичного значення для розробки науково-практичних програм використання досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю.

Передусім підкреслю, що без визначеної форми наукові результати не можуть бути використані у практиці боротьби зі злочинністю. Це стосується не лише спецтехніки, яка використовується у слідчій і оперативно-розшуковій діяльності, а й різноманітних наукових результатів, які відображуються у конкретних документальних формах. Спеціальне вивчення дозволяє дати такий їх перелік. Це: 1) різного роду посадові інструкції (осіб чи структурних підрозділів органів, які ведуть боротьбу зі злочинністю); 2) зразки процесуальних та інших актів, які складаються чи виносяться у процесі такої боротьби; 3) проекти відомчих нормативних актів з питань боротьби зі злочинністю; 4) керівництва по організації і здійсненню боротьби зі злочинністю; 5) паспорти на розроблені прилади та ін., які використовуються у процесі наведеної боротьби; 6) технічні умови про порядок використання у ході боротьби зі злочинністю науково-технічних засобів або пристроїв (наприклад, кіно-фотоапаратів, магнітофонів, телевізорів та ін.); 7) посібники для практичних працівників: слідчих, прокурорів, суддів, дільничих інспекторів, оперативних працівників управління захисту економіки від злочинних посягань, карного розшуку, інспекторів виправно-трудоустанов тощо з різних питань боротьби зі злочинністю; 8) мето-

дичні посібники (рекомендації, вказівки) про порядок виконання окремих видів робіт (наприклад, перевірок, контрольної діяльності та ін.); 9) схеми, креслення, графіки; 10) нормативно-довідкові матеріали; 11) бібліографічні покажчики; 12) класифікатори; 13) стандарти; 14) норми; 15) макети; 16) зразки; 17) рецепти (склад, наприклад, порошоків для обробки слідів рук, ніг, транспортних засобів та ін).

У особливій формі відображуються результати науково-практичних розробок. Це прилади, установки, різного роду пристрої для оптимізації пізнавальних, профілактичних та інших спеціальних дій органів, які ведуть боротьбу зі злочинністю, та ін. Такі розробки здійснюються для обслуговування перелічених органів, однак для успішного використання їх результатів у сфері боротьби зі злочинністю потрібна попередня апробація, а потім і впровадження одержаних результатів у практику діяльності правоохоронних органів.

Г. МАТУСОВСЬКИЙ, проф., зав. сектора НДІВПЗ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ДОСЯГНЕНЬ НАУКИ І ТЕХНІКИ У БОРОТЬБІ З ЕКОНОМІЧНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Боротьба з економічними злочинами є одним з головних напрямків забезпечення економічної безпеки держави. У цьому зв'язку науково-методичне забезпечення ефективної діяльності правоохоронних і контролюючих органів по виявленню і розкриттю економічних злочинів (передбачене, розділами VI, X (пп. 70, 71 та ін.) Комплексної цільової програми боротьби зі злочинністю на 1996—2000 роки) набуває особливого значення і актуальності.

Для забезпечення цілеспрямованих досліджень проблеми боротьби з економічною злочинністю необхідно виходити із положень Конституції України (ст. 17), Концепції (основ державної політики) національної безпеки України (схваленої постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 р.) у частині, що стосується економічної безпеки. При цьому наукові дослідження необхідно впроваджувати стосовно основних напрямків державної політики національної безпеки у економічній сфері:

— недопущення незаконного використання бюджетних коштів і державних ресурсів, їх переміщення у тіньову економіку;

— контроль за експортно-імпортною діяльністю, спрямованою на підтримку важливих для України пріоритетів і захист вітчизняних виробників;